

Gezondheid, Milieu en Veiligheid Brabant

Gemeente Zundert
Mevrouw A. Niemantsverdriet-Berkman
Postbus 10.001
4880 GA Zundert

Kenmerk: WBGMV-573577165-10569 Datum: 28 februari 2022
Behandeld door: M. Scholtes E-mail: m.scholtes@ggdgm.nl
Onderwerp: Gezondheidskundige beoordeling wijziging bestemmingsplan locatie Raambergweg 13 te Klein Zundert

Geachte mevrouw Niemantsverdriet-Berkman,

Op 8 februari 2022 ontving de GGD het verzoek van de gemeente Zundert een advies uit te brengen over de aangevraagde bestemmingswijziging aan de Raambergweg 13 te Klein Zundert. Momenteel is op deze locatie een boerderij met Vlaamse schuur aanwezig en vindt er geen agrarische bedrijvigheid meer plaats. Het voornemen is om de locatie te herbestemmen en de aanwezige langgevelboerderij te splitsen in twee wooneenheden. Daarnaast wil men een woning realiseren in de aanwezige Vlaamse schuur. Om deze plannen te kunnen realiseren, is een wijziging van het huidige bestemmingsplan noodzakelijk.

Huidige situatie

- De locatie Raambergweg 13 is gelegen in het buitengebied van Klein Zundert. De Raambergweg betreft een lokale verbindingsweg in het buitengebied ten noordoosten van de kern Klein Zundert. Op de Raambergweg geldt een snelheidslimiet van 60 km/uur.
- De omgeving van de planlocatie bestaat uit een open landschap. Vrijstaande (burger)woningen, boerderijen en kwekerijen/ graslanden wisselen elkaar in de directe omgeving af. Het meest nabijgelegen boomteeltbedrijf is gelegen op circa 110 meter (Afstand bouwvlak tot bestemmingsvlak 'Wonen' Raambergweg 13)
- Aan de Raambergweg 12 en 17 worden paarden gehouden (Afstand bouwvlak tot bestemmingsvlak 'Wonen' Raambergweg 13 circa 270 -280 meter) en aan de Raamloopweg 7 melkrundvee (Afstand bouwvlak tot bestemmingsvlak 'Wonen' Raambergweg 13 circa 175 meter).
- De planlocatie ligt op een afstand van 1,2 km van een geitenhouderij (Stuivezandseweg 57). Daarnaast ligt er op circa 900 meter een pluimveehouderij (Akkerstraatje 4).

Gezondheidskundige beoordeling

Afstand algemeen

- Uit onderzoek blijkt dat dichterbij een veehouderij, hoe hoger de blootstelling aan stofdeeltjes, endotoxinen en micro-organismen; hetgeen tot een toename van gezondheidsrisico's leidt. De GGD adviseert om het voorzorgsprincipe toe te passen en terughoudend te zijn met het plaatsen van een gevoelige bestemming binnen 250 meter van een veehouderij (voor geitenhouderijen geldt een ander afstandscriterium, zie hieronder).

Verblijf nabij geitenhouderij

- In het onderzoek Veehouderij en Gezondheid (VGO) werd aangetoond dat binnen een straal van 2km rondom geitenhouderijen omwonenden een grotere kans op een longontsteking hebben. Dit verband is tussen 2009 en 2016 elk jaar gevonden. Ook in aanvullend onderzoek in Utrecht/ Gelderland/ Overijssel werd eenzelfde verband gevonden. Op dit moment is nog niet bekend wat de oorzaak van het verhoogd voorkomen van longontstekingen is, waardoor het ook nog niet mogelijk is hier passende maatregelen op te treffen om het risico te beheersen. Vervolgonderzoek hiernaar vindt plaats, maar resultaten hiervan zullen naar verwachting niet op korte termijn beschikbaar zijn.
- In het VGO onderzoek is niet gekeken naar de invloed van het aantal geiten op een geitenhouderij. Enkel zijn geitenhouderijen met meer dan 50 geiten in het onderzoek meegenomen.
- Uit onderzoek blijkt dat de risico op longontsteking toeneemt naarmate men dichterbij de geitenhouderij woont. Hoeveel het risico daarmee toeneemt is nog niet goed gekwantificeerd. In de aangevraagde situatie is sprake van de aanwezigheid van een geitenhouderij op 1,2 km afstand. Daarmee is er sprake van een verhoogd risico op longontsteking.
- Daarnaast blijkt uit het laatste VGO deelonderzoek, toch weer dat er ook sprake is van een verhoogd risico op longontsteking wanneer een pluimveehouderij binnen een afstand van 1 km is gelokaliseerd. In het eerste onderzoek werd dit verband ook gevonden, maar in het onderzoek van 2013-2016 werd dit verhoogd risico niet meer gevonden. De beoogde planlocatie bevindt zich op circa 900 meter afstand van een pluimveehouderij.
- Het advies is in elk geval de (toekomstige) bewoners over het verhoogd risico op longontsteking te informeren, zodat zij dit in hun beslissing over het wel of niet hier gaan wonen kunnen meenemen.

Naast de aanwezigheid van een geiten-/ pluimveehouderij in de directe nabijheid van de beoogde planlocatie, zijn er ook nog andere milieufactoren die van invloed zijn op de woon- en leefomgeving, zoals bijvoorbeeld geur, geluid en fijnstof. De GGD baseert haar beoordeling van deze milieufactoren op gezondheidskundige advieswaarden in plaats van wettelijke normen. Wettelijke normen vormen een compromis van gezondheidsbescherming en andere aspecten zoals technische en politieke haalbaarheid. Daardoor kunnen ook beneden wettelijke normen al gezondheidseffecten optreden. In dat geval wordt niet aan de gezondheidskundige uitgangspunten van de GGD voldaan.

Geur

- Gezondheidseffecten: Geur kan leiden tot (ernstige) hinder en daarmee samenhangend klachten als misselijkheid, hoofdpijn, prikkeling van slijmvliezen, irritatie van ogen en neus en slaapproblemen en stressgerelateerde klachten.
- Advieswaarden voorgrondbelasting: Voor de voorgrondgeurbelasting sluit de GGD aan bij bijlage 6-7 van de handreiking Wgv voor een niet-concentratie gebied. Uitgaande van maximaal 12% gehinderden voor een woonkern en 20% gehinderden in het buitengebied, komt dat overeen met 2 OU/m³ voor een woonkern en 5 OU/m³ voor het buitengebied. De GGD maakt geen onderscheid tussen concentratie- en niet-concentratiegebied omdat deze niet gezondheidskundig is onderbouwd.
- Advieswaarden achtergrondbelasting: Het onderzoek van Geelen et al.¹ geeft op dit moment het best beschikbare beeld van de relatie tussen achtergrondgeurbelasting van veehouderij en mate van (ernstige) geurhinder binnen het onderzoeksgebied van Noord-Brabant en Limburg, zo concludeert het RIVM.² Daarom hanteert de GGD deze relaties voor de gezondheidskundige beoordeling. Uitgaande

¹ Geurhinder van veehouderij nader onderzocht: meer hinder dan Handreiking Wgv doet vermoeden?, Geelen et al., 2015

² Oplegnotitie - Resultaten duidingsonderzoek en bouwstenen voor beleid & Bijlage rapport 'Verschillen tussen twee studies naar geurbelasting geurhinderrelaties nader onderzocht'. Te downloaden via <https://www.rivm.nl/resultaten-van-duidingsonderzoek-verschil-tussen-twee-geurhindercurves>

van maximaal 12% geurgehinderden voor een woonkern en 20% voor het buitengebied, komt dat overeen met een achtergrondgeurbelasting van 5 OU/m³ voor een woonkern en 10 OU/m³ voor het buitengebied.³

- Voor dieren zonder wettelijke geuremissiefactor: voor bedrijven waar dieren zonder wettelijke geuremissiefactor (zoals melkrundvee) worden gehouden, hanteert de GGD een afstandscriterium. Zij sluit hierbij aan bij de richtlijn van de VNG, zijnde minimaal 100 meter. Voor grotere melkveehouderijen wordt een staffeling geadviseerd. Een voorbeeld hiervan is opgesteld door de gemeente Landerd in haar geurbeleid.
- Aanvraag:
 - o De achtergrondbelasting bedraagt 0-3 OU/m³ en ligt beneden de gezondheidkundige advieswaarde voor het buitengebied. De verwachting is derhalve dat het percentage geurgehinderden onder de 20% blijft.
 - o De voorgrondbelasting is niet berekend maar zal gezien de achtergrondgeurbelasting naar verwachting voldoen aan de gezondheidkundige advieswaarde voor woningen in het buitengebied (onder de 5 OU/m³)
 - o De dichtstbijzijnde melkveehouderij ligt op een afstand van 175 meter afstand ten oosten van de planlocatie Raambergweg 13.

Er wordt hiermee aan de gezondheidkundige uitgangspunten voor de geurbelasting voldaan.

Fijnstof

- Gezondheidseffecten: Blootstelling aan fijnstof (PM_{2,5}-PM₁₀) kan leiden tot luchtwegklachten, acute klachten van ogen, neus en bovenste luchtwegen, verminderde longfunctie, hart- en vaatziekten en vervroegde sterfte.
- Advieswaarden fijnstof: Ook onder de milieukwaliteitsnormen voor fijnstof worden gezondheidseffecten gevonden. Omdat op het laagst onderzochte fijn stofniveau nog steeds gezondheidseffecten zijn gevonden, gaat de WHO ervan uit dat er geen 'veilige' concentratie is waaronder geen effecten optreden. De GGD concludeert dat fijnstof concentraties zoveel als redelijkerwijs mogelijk omlaag gebracht zou moeten worden. Voor beleid bevelen GGD en WHO een gezondheidkundige advieswaarde aan van 15 µg/m³ jaargemiddelde PM₁₀ concentratie.⁴ Bij verkeer wordt door luchtkwaliteit bepaald door een heel mengsel van stoffen. Afstand houden wordt daarom als belangrijkste gezondheidkundige paramater gehanteerd. Voor een drukke doorgaande weg met meer dan 10.000 mve wordt een afstand van minimaal 50 meter tot de eerste lijns bebouwing geadviseerd.
- Aanvraag:
 - o Ter plaatse van het plangebied is sprake van jaargemiddelde concentratie PM₁₀ van 15,26 µg/m³ (Bron GCN kaart 2020). De gezondheidkundige advieswaarde voor fijnstof wordt daarmee net overschreden.
 - o De afstand tot drukke wegen is groter dan minimaal geadviseerd door de GGD (50 meter bij een weg met meer dan 10.000 motorvoertuigen per etmaal); er wordt aan het gezondheidkundige uitgangspunt van de GGD voldaan.

Endotoxine

- Gezondheidseffecten: Endotoxinen kunnen via inademing luchtwegklachten, acute en chronische longfunctieveranderingen, ontstekingsreacties en niet allergische astma en COPD veroorzaken. De

³ Deze waarden wijken af van de waarden voor de achtergrondgeurbelasting uit de provinciale verordening (respectievelijk 20 en 10 OU/m³).

⁴ WHO advieswaarden- voorstel: In het nieuwe advies liggen de waarden lager. Een kubieke meter lucht mag nog maar 10 µg NO₂, 5 µg PM_{2,5} bevatten om als gezond te worden aangemerkt (longfonds, 22 sept. 2021)

Gezondheidsraad ziet endotoxine als een goede indicator voor de blootstelling van omwonenden aan stoffen uit stallen die een negatieve invloed hebben op de luchtwegen.

- Advieswaarden endotoxinen: De Gezondheidsraad leidde in 2012 een gezondheidkundige advieswaarde voor de algemene bevolking af van 30 EU/m³ endotoxinen. Op basis van de handreiking endotoxine⁵, is aan de hand van de fijn stof emissie de afstand berekend waarbinnen naar verwachting de gezondheidkundige advieswaarde voor 4-uurs blootstelling aan endotoxine (30 EU/m³) wordt overschreden.
- Aanvraag: Enkel voor varkenshouderijen en pluimveebedrijven is een endotoxine richtafstand te berekenen. Uit het aangeleverde rapport (Bestemmingsplan "Raambergweg 13 te Klein Zundert", november 2021) blijkt dat de nieuwe woningen niet binnen de endotoxine richtafstand van individuele varkenshouderijen of pluimveebedrijven zijn gelegen.

Geluid

- Gezondheidseffecten: blootstelling aan hoge geluidsniveaus kan leiden tot (ernstige) hinder en slaapverstoring en vervolgens tot stress-gerelateerde gezondheidseffecten zoals hoge bloeddruk, hart- en vaatziekten en vervroegde sterfte. Daarnaast kan er hinder optreden van piekgeluiden. Piekgeluiden zijn plotselinge harde geluiden. Ze kunnen schrikreacties en slaapverstoring veroorzaken.
- Advieswaarden: De GGD gaat bij haar advisering uit van de werkelijke geluidsniveaus en niet van (juridisch) gecorrigeerde niveaus.⁶ Afhankelijk van de maat die gebruikt wordt om geluid te kwantificeren, hebben de GGD'en verschillende gezondheidkundige richtwaarden voor jaargemiddelde geluidsbelasting afgeleid.
 - o Voor de blootstelling Lden geldt een gezondheidkundige advieswaarde van 50 dB Lden op de hoogst belaste gevel voor de bronnen wegverkeer, railverkeer en bedrijven.
 - o Voor de blootstelling Lnight geldt een gezondheidkundige advieswaarde van 40 dB Lnight op de hoogst belaste gevel voor de bronnen weg-, railverkeer en bedrijven. Hiermee wordt slaapverstoring zo veel mogelijk te voorkomen.
 - o Voor de binnenwaarde gaat de GGD uit van een maximale binnenwaarde van 33 dB Lden.
- Aanvraag: Om een indicatie van het geluidsniveau te geven, is gebruik gemaakt van de kaart 'Geluid in Nederland van wegverkeer (Lden)' van Atlas van de Leefomgeving. Op basis van deze kaart blijkt dat de Raambergweg zorgt voor een belasting van grofweg minder dan 45 dB op de gevoelige objecten (langgevelboerderij en Vlaamse schuur) aan de Raambergweg 13. Gesteld wordt dat in het kader van 'een goede ruimtelijke ordening' geconcludeerd kan worden dat hiermee het geluidsniveau aanvaardbaar is, ook voor de nieuw te realiseren woning in de bestaande Vlaamse schuur. Niet inzichtelijk is wat de belasting in de nacht is en of deze de gezondheidkundige advieswaarde overschrijdt.

Gewasbeschermingsmiddelen

De boomteeltsector neemt in toenemende mate een belangrijke economische positie in binnen de provincie Noord-Brabant. Mede gelet op het belang van deze sector ondersteunt de provincie de ontwikkeling van het teeltgebied Zundert. Voor dit gebied wordt voorzien in verruimde ontwikkelingsmogelijkheden voor kassen en permanente teeltondersteunende voorzieningen. De ontwikkelingen op de planlocatie Raambergweg 13 hebben geen betrekking op het uitbreiden van permanent teeltondersteunende voorzieningen of kassen. De aanduiding heeft verder geen betrekking op het initiatief.

⁵ Notitie Handelingsperspectieven Veehouderij en Volksgezondheid: Endotoxine toetsingskader 1.0. Ondersteuningsteam Veehouderij en Volksgezondheid, 25 november 2016.

⁶ In veel situaties is juridisch een aftrek mogelijk. Dat wil zeggen dat gerekend mag worden met een waarde lager dan het werkelijk niveau. Deze aftrek is in de wet opgenomen met de verwachting dat het wegverkeer in de toekomst stiller wordt. Het stiller worden van verkeer is echter tot nu toe niet gerealiseerd

De GGD adviseert te streven naar een zo laag mogelijke blootstelling aan chemische bestrijdingsmiddelen. Het is niet bekend hoe groot het gezondheidsrisico is als gevolg van blootstelling aan bestrijdingsmiddelen uit de omgeving. Verschillende maatregelen kunnen helpen om blootstelling zo veel mogelijk te beperken.

- Het creëren van afstand tussen landbouwgrond en woningen leidt tot een lagere blootstelling van omwonenden aan bestrijdingsmiddelen. Gezondheidskundig is het vooralsnog niet mogelijk aan te geven wat een veilige afstand is. De GGD adviseert daarom in nieuwe situaties zoveel als mogelijk afstand te houden tussen landbouwgrond en kwetsbare bestemmingen. Bij fruitteelt is binnen de werkgroep gewasbeschermingsmiddelen van de GGD ervaring aanwezig met een spuitvrije zone van 50 m die juridisch afdwingbaar is in nieuwe situaties.
- Er is geëxperimenteerd met verschillende vormen van perceelafscherming en de invloed daarvan op de verspreiding van drift. Daaruit blijkt dat een haag of schutting de luchtstroom en dus de drift beïnvloeden. Het is niet duidelijk vastgesteld dat een haag of schutting effectief zijn als afscherming tegen bestrijdingsmiddelen tussen een landbouwperceel en een gevoelige bestemming.
- Het gebruik van een (groenblijvende) haag kan een positief effect hebben op de beleving van het landschap en kan een haag bijdragen aan de cultuur-landschappelijke waarde van een gebied.

Conclusie en aanbevelingen

- De afstand van de planlocatie tot aan de geitenhouderij is zodanig, dat er sprake is van een verhoogd voorkomen van longontsteking. Dit geldt ook ten aanzien van de meest nabijgelegen pluimveehouderij. Er is geen sprake van het bouwen naar deze veehouderijen toe. Toekomstige bewoners zullen geïnformeerd moeten worden over het verhoogde risico.
- De voorgrondgeurbelasting is niet inzichtelijk gemaakt, maar gezien de lage achtergrondgeurbelasting, die ook voldoet aan de gezondheidskundige advieswaarde, wordt verwacht dat het percentage geurgehinderden op basis van het onderzoek van Geelen et al onder de 20% blijft.
- De fijnstofconcentratie PM10 ligt net niet onder de gezondheidskundige advieswaarde van 15 µg/m³.
- Er liggen geen drukke wegen (> 10.000 mve) binnen een afstand van 50 meter, hetgeen positief is gezien vanuit de luchtkwaliteit in relatie tot verkeer.
- Het verkeer leidt niet tot een geluidbelasting van meer dan 50 dB (Lden) ter plaatse van de woningen. Bij een dergelijke waarde is de kans op geluidshinder beperkt. Niet inzichtelijk is in hoeverre de geluidsbelasting in de nacht de 40 dB overschrijdt. Is dit laatste het geval, dan kan er sprake zijn van slaapverstoring ten gevolge van de geluidsbelasting.
- Gezondheidskundig is het vooralsnog niet mogelijk aan te geven wat een veilige afstand is met betrekking tot het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen. Het advies is om een zo groot mogelijk afstand aan te houden. Groenelementen kunnen een positief effect hebben op het beperken van drift en blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen.

Wanneer u naar aanleiding van dit advies nog vragen heeft, kunt u contact met mij opnemen via het nummer 088 3 687800.

Met vriendelijke groet,

M. Scholtes
Adviseur milieu en gezondheid

Gezondheid, Milieu en Veiligheid Brabant